

Grav este cînd atitudinea artiștilor devine disprețuitoare față de propria profesiune.

Cu tristețe nespūsă observ, nu doar de la un an la altul, ci de la o zi la alta, o degradare a ideii de teatru. Sînt atîtea „spectacole” în jur, încît spectacolul de teatru, calitatea lui aproape nu mai contează.

Puțini oameni de teatru mai merg contra valului și mai țin la calitate, la principiile acestei lumi. Publicul nostru este generos din principiu. Aplaudă orice. Destul de derutat. Cei de pe scenă se bucură, se mulțumesc cu asta, se îmbată cu apă rece și își adorm spiritul critic, noțiunea de act artistic performant. În general, nu-i așa, cine mai are nevoie de profesioniști, de specialiști, de criterii? Și, oricum, comentariul critic este și el subminat mai întîi din interiorul breslei. Apoi, dacă ai anumite afinități pentru un anumit gen, ești catalogat din start prost, bătrînicios, demodat, că nu vezi și nu simți modern. Ca și cînd modernitatea ar exclude, și ea, noțiunea de valoare. În locul polemicilor de idei, constructive, au apărut injuriile de-a dreptul. Fapt fără precedent. Mă întreb, dacă spiritul critic este înlocuit cu limbajul de mahala, ce pretenție mai poți să ai? Argumentația, limbajul, limba și tonul care se folosesc în așa-zise cronici sau notițe este halucinant. Umoralitatea a luat locul moralității deontologice profesionale...

Este starea generală a unei societăți în derivă. Din toate punctele de vedere. Un domn ziarist care se ocupă de politică sau așa ceva comentează la televizor, cu o nonșalanță care mi-a dat fiori, calitatea unui spectacol – n-am înțeles dacă „piesă” în accepțiunea domniei sale ar însemna text, doar text sau include automat

și conceptul de *performance* – cel puțin discutabilă din punct de vedere estetic, regizoral, al consistenței artistice. Și asta nu fiindcă ar da pe cineva interesul față de teatru afară din casă, nici vorbă, doar pentru că e o țîră de scandal în jurul unui subiect. Doar așa se mai amintește despre teatru. Dacă e scandal. E o eroare în legătură cu legea pensiilor, iar actorii pensionari care încă joacă, sînt primele victime, pe toate canalele se învîrtește subiectul, se plînge, premierul dă și mai tare cu bățul în baltă, lezînd la infinit o profesiune. Dacă dînsul nu a auzit decît de Piersic, e inutil să mai discutăm. Cine va stabili numele actorilor, cei patruzeci-cincizeci care vor primi pensii de

■ **teatru de marina constantinescu**

Ce se vede și ce nu se vede

exelență? Premierul și cu cine? Cu consilierii domniei sale? E scandalos de rușinos.

Mă gîndesc, însă, că, pe undeva, degradarea vine și din interiorul breslei și abia după aceea ar fi onest să discutăm percepțiile celorlalți. Grav este cînd atitudinea artiștilor devine disprețuitoare față de propria profesiune. Cînd atmosfera funcționărească predomină, cu ierarhii ce se dispută mai ceva ca niște roluri barosane – la urma urmelor, în loc ca artiștii cu răspunderi administrative să se bată și ei în partituri, se bat în funcții și în atitudinea gomoasă a acestora. Excepțiile, puține, confirmă regula. Cînd repetițiile sînt ca o bifare sau ca o semnătură în condica de prezență a unei fabrici. Lumea stă cu ochii pe ceas cu o atenție considerabil mai mare decît stă pe text, își consumă energia în mii de părți, nu neapărat toate mai profitabile artistic sau financiar. E adevărat că și demnitatea celor care s-au ținut departe de șușe și învîrteli a fost sistematic și temeinic călcată în picioare așa încît de ce să nu se abdice, mai des și mai semnificativ. Spectacole bune sau extraordinare sînt *rara avis*, bani se cîștigă tot mai puțin, colaborările la un teatru sau altul sînt restricționate de vorba cu bugetele mici, iar mai nou, cum se știe, de legi care îi aruncă pe artiști, pe cei cu profesii liberale iarăși în sărăcie. Revin: un guvern fără personalități, fără specialiști incontestabili, fără nume, așadar, este un guvern fără personalitate. El nu are șansa, carevasăzică, să rămînă în istorie cu fapte remarcabile, ci cu găinării, cu lovituri sub centură pe care le aplică intelectualilor, oamenilor de cultură, valorilor. Tendința este cea spre uniformizare, încurajîndu-se accesul la șmecherii, la aroganță, incompetență și dispreț.

Da, disprețul este la cota cea mai ridicată la bursa mitocăniei. Ceilalți nu mai au dreptul nici la disperare – depresiile sînt costisitoare, nu doar devastatoare –, poate doar la o sfișietoare resemnare. Ca în fața unui val tsunami.

Alt fenomen „tare” este acela care aduce la mare rang spiritul unor găști, al unor adunări ciudate ce-și spun masonerii. În ultimii ani, nu mai contează cu adevărat valoarea unui regizor, a unui actor, a unui profesor, nu mai contează în primul rînd calități manageriale clare. Nu. Dacă ești sau nu membrul vreunei masonerii, totul se rezolvă. Carierele se umflă peste noapte, tipi mai mult decît mediocri, destui cu pete din trecut sau cu dosare încărcate, prea puțini vizibili dincolo de propriile proiecții onirice, iau fața. Sînt peste tot. Impun cine și unde să monteze, cine și unde să fie profesor, director, pun în circulație, la rîndul lor, non sau pseudo-valori sufocînd pînă la irespirabil atmosfera de creație, de formare, de lucru în sensul adevărat al cuvîntului. Din astfel de adunări

de bresle făceau parte, cîndva, elitele. Nu se făcea caz, nu se vorbea în gura mare, selecția era numai după competență și valoare, ca principiu fundamental. În fine, la noi și povestea cu masoneria este una ce ține de democrația originală.

Sînt tot mai puține teatrele care să gîndească și să construiască un repertoriu solid, serios, consistent și variat în funcție de trupă și de disponibilitățile ei, măcar. Repertoriul celor mai multe teatre, în frunte cu cele așa-zise mari, este jalnic. Pînă la o discuție serioasă despre ce spectacol este bun sau nu, vă propun să treceți în revistă repertoriul teatrelor. La cele mai multe veți observa haos, lipsă de direcție, de oameni care să citească, să propună, să știe ce componentă are trupa proprie, de manageri care nu-și cunosc funcția lor, de directori artistici care, iarăși, nu prea se pricep clar ce au de făcut, ce ar trebui să facă și ce fac în fapt. În unele teatre sînt și oameni fini, instruiți, care încearcă să nu afunde ideea de secretariat literar sau de dramaturg, atît cît funcționează asta la noi. În cele mai multe însă, schemele sînt pline de figuri care au în clin sau în mîneacă cu arta tot atît cît am eu cu industria de mine. Care nu fac nimic, care transpiră ca funcționarii lui Gogol fără să înțelegi precis cu ce se ocupă. Pătura asta îmbicsită este extrem de nocivă pentru aerul dintr-un teatru. Și de ineficientă.

Dispar meserii, meseriași și mai nimeni nu se înghesuie să intre în circuit. Costume mai fac cîțiva scenografi, restul cumpără de la magazine. Uneori se întîmplă să porți aceeași rochie și aceeași pantofi cu personajul actriței de pe scenă. Mă întreb ce este de făcut? Mai este oare ceva de făcut? Cum mai putem lupta și cu ce arme să apărăm arta de impostură? De cei care se vîntură importanți și infatuați pe la televiziuni fel de fel și lumea crede că ei sînt artiștii mari? Cui să strig că Rodica Tapalagă, de pildă, există, ca și scenograful Ion Popescu Udriște? Că valorile mari, autentice nu întotdeauna sînt expansive sau exteriorizate, că nu le interesează vîlva și moda trecătoare, că au trăit și trăiesc numai pentru arta lor, pentru teatrul de valoare care să bucure și să uimească aici și pretutindeni? Cui să spun ca să mă audă că spectacolele mari de teatru au fost și sînt diplomați și ambasadori desăvîrșiți pentru cultura și pentru imaginea României? Că aceste spectacole și artiștii lor dau direcția, sigur, și ne ajută să privim dincolo de mocirla și urîtul din noi și din jur. Oricît ar părea de imposibil. ■

In memoriam Vicu Mîndra

Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București anunță cu tristețe decesul criticului și istoricului literar Vicu Mîndra (Lewis Mendelovici). Vicu Mîndra s-a născut la București la 5 mai 1927. A absolvit Facultatea de Litere și Filosofie din București în anul 1949 și a devenit doctor în filologie în anul 1972. A lucrat la numeroase publicații centrale și culturale, la Editura Tineretului unde a fost redactor-șef. A fost profesor la Facultatea de Litere a Universității București. Vicu Mîndra s-a dedicat istoriei dramaturgiei românești și textului de teatru românesc, realizînd numeroase lucrări din acest domeniu. Dintre ele, cea mai vastă și mai reprezentativă rămîne *Istoria literaturii dramatice românești*, lucrare de referință pentru multe generații de filologi și oameni de teatru. Prin dispariția lui Vicu Mîndra, literatura noastră critică și învățămîntul filologic suferă o dureroasă pierdere.